

Marius Bratz Arntzen

Var Sullas invasjon preget av reaksjonære eller strukturelle forhold?

Bacheloroppgave i Bachelor Historie

Veileder: Jan Frode Hatlen

Juli 2022

Marius Bratz Arntzen

Var Sullas invasjon preget av reaksjonære eller strukturelle forhold?

Bacheloroppgave i Bachelor Historie

Veileder: Jan Frode Hatlen

Juli 2022

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Det humanistiske fakultet

Institutt for historiske og klassiske studier

Kunnskap for en bedre verden

Innledning

I 88 og 83 f.v.t. marsjerte en av Romas mest prominente generaler mot hjemlandet sitt. Ulike faktorer påvirket og tillot Sulla til å erobre Roma. Den politiske situasjonen i Roma var turbulent og var preget av konflikt mellom populistiske og konservative krefter, spesielt Folketribunembetet ble misbrukt for å undergrave republikken. Derfor diskuteres forholdene som preget den romerske republikken fra Kartagos fall til Sullas andre marsj i 83. f.v.t. Sentrale aktører som Gracchus-brødrene og Gaius Marius hadde stor påvirkning på den politiske utviklingen i Roma frem til Sullas marsj og da oppgaven er skrevet kronologisk vil Gracchus-brødrene og Marius få oppmerksomheten i første del av oppgaven. I andre og tredje del er aristokratiet og Sulla gjeldende hvor førstnevntes manglende evne til å skape samhold fremkalte sistnevntes beslutning om å marsjere mot dem. Aktørene som er nevnt vil bli diskutert i oppgaven og det forsøkes å finne svar om Sullas marsj mot Roma var preget av reaksjonære eller strukturelle forhold.

Folketribun-brødrene

For å få et bedre innblikk i Sullas valg om å motsette seg senatet, må vi se på folketribunembetet, og hvordan embetet gjennomsyret den politiske virksomheten i Roma. Folketribunen hadde siden 287 f.v.t makten til å foreslå lover til folket uten å måtte ta hensyn til senatet, de eneste som kunne bruke veto var kollegaer med samme embete.¹ Perioden mellom Gracchus-brødrene og Sulla må ha vært spesiell da denne ordningen ikke ser ut til å ha skapt noen store problemer før etter erobringen av Kartago.

Den politiske situasjonen i Roma etter Kartagos fall er interessant. Romerne var i stor forstand herskere over Middelhavet, og de forventet at alle skulle ta hensyn.² Men, da romerne ikke lenger var fiksert mot ytre trusler, ble indre konflikter drivkraften for nye politiske bevegelser. Spørsmålet om de italiske alliertes statsborgerskap, misbruk av den offentlige jordfordelingen og generell maktkamp mellom romerske aristokrater kom til å påvirke forløpet til borgerkrigene som kom.

Romerne var styrt av en konstitusjon sammensatt av elementer fra de tre mest gjeldende styreformene i antikken; monarki, oligarki og demokrati.³ Spesielt plebeieforsamlingen preget romersk politikk på en ny og ødeleggende måte som resulterte i at den selv ble svekket av Sulla.⁴ Plebeieforsamlingen fungerte i prinsipp som en kontroll mot senatet, og hadde historisk sett funksjonen som forsvarer av plebeierne mot patrisierne som før plebeiernes inntreden i konsulembetet hadde overveldig makt over folket.⁵ Det var folketribunen som fremkalte dens fall da de ofte kom i konflikt med sterke senatorer som ikke ønsket annet enn å fjerne den demokratiske og populistiske makten forsamlingen hadde. Det er derfor viktig å nevne de mest sentrale folketribunen som påvirket Sullas avgjørelse om å svekke embetet og forsamlingen.

Da Tiberius Gracchus bestemte seg for å ta opp kampen for romerske bønder, brukte han kontroversielle og ødeleggende metoder for å få gjennom politikken sin. Hans radikale lovvedtak om å tvinge korruperte aristokrater til å gi tilbake ulovlig land de hadde tilrådd seg

---

¹ (Crook, 1992): 41

² (Crook, 1992): 16

³ (Crook, 1992): 40

⁴ (White, 1964): 157

⁵ (Steen, 2022) & (Steen, 2022)

ble stemt ned av hans kollega Marcus Octavius, som benyttet seg av vetoretten sin.⁶ Tiberius svarte da med å foreslå langt mer radikale vedtak, samt vetostemme alle vedtak, noe som låste staten fast, da domstoler ikke kunne fungere og lønninger ikke kunne deles ut.⁷ Om ikke aristokratiet hatet Tiberius nok, så gikk han steget lenger ved å få Octavius stemt ut av embetet sitt for å få gjennom alle vedtakene sine.⁸ Det er ikke vanskelig for aristokratiet å se at Tiberius kunne sette en presedens for folketribuner til å overbevise folk til å stemme ut politiske fiender om de ikke fikk det som de ønsket. Tiberius visste at fiendene ønsket han død, han omringet seg med 300 tilhengere, men til ingen nytte.⁹ Han og tilhengerne ble brutalt myrdet etter hans embete tok slutt.¹⁰

Hovedgrunnen til at Tiberius fikk så stor motstand og til slutt ble drept var hans tyranniske maktmisbruk. Dette er tydelig ettersom aristokratiet forsto at lovene hans var nødvendige og lot dem være.¹¹ Selvsagt fikk han fiender ettersom mange ikke ønsket å gi tilbake land de hadde fått ulovlig, men han egget på seg betydelig flere da han kastet ut en av aristokratiet fra posisjonen sin. At en folketribun kunne stanse all politisk virksomhet i Roma var kun et av problemene i det politiske systemet som preget samtiden.

Før Gaius Gracchus inntre, er det viktig å diskutere hendelsene imellom brorens og hans tid, samt grunnleggende problemer som den romerske republikken hadde. De italiske allierte mistet retten på fordelingen av offentlig jord, og selv om aristokratiet godtok Tiberius sine lover, utnyttet mange kaoset med italienerne til å nekte å overgi jord, samtidig som de også stjal fra italienerne.¹² Fulvius Flaccus, i et forsøk på å løse to problemer med en lov, foreslo å gi dobbelt statsborgerskap til italienerne, men ble skremt vekk.¹³ Romerne hadde dessuten tviholdt på romersk borgerskap i en lang periode, og Junnius Pennus, folketribun i 126/5 forbød alle ikke-romere i Roma.¹⁴ Italienerne var naturligvis opprørte, den tidligere trofaste kolonien og allierte byen Fregallae gjorde opprør og ble som svar rasert.¹⁵ Om ikke de allierte var opprørte nok av romernes tviholdelse på statsborgerskapet, må forbudet om å være

---

⁶ (Matyszak, 2014): 14

⁷ ibid

⁸ ibid

⁹ (Matyszak, 2014): 49

¹⁰ (Matyszak, 2014): 49

¹¹ (Matyszak, 2014): 50

¹² (Matyszak, 2014): 51

¹³ (Matyszak, 2014): 53

¹⁴ (Matyszak, 2014): 17-18

¹⁵ (Matyszak, 2014): 18

i Roma vært et ekstra slag i ryggen. Det ble mer og mer tydelig at romerne ikke så på sine allierte som likedannede.

Broren til Tiberius, Gaius Gracchus, var muligens ikke den best egnede til å ta opp fakkelen hvis man kun ser på navnet. Det at broren til den myrdede Tiberius skulle lede kampen mot aristokratiet var sterkt provoserende for aristokratiet, da han antageligvis bar nag mot morderne.¹⁶ Likevel klarte Gaius å bli valgt som folketribun i 123-122 f.v.t., muligens med hjelp av navnet.¹⁷ Gaius var aggressiv i sine angrep mot senatet, han begrenset deres makt og reformerte latineretten noe som ville gjøre alle italienerne romerske statsborgere.¹⁸ Optimatene, som fiendene av reformvennlige Gracchus kalte seg, fryktet at Gaius sitt forslag om stemmerett for italienerne ville gitt han enda mer makt enn det Tiberius oppnådde.¹⁹ Videre introduserte Gaius ridderordenen inn i rettsvesenet, noe som kun skapte problemer for senere politikere da makten korrumperte de også.²⁰ Gaius var derimot lite vellykket da senatet var mer forberedt denne gangen, Livius Drusus konkurrerte med Gaius ved å tilby romere mer enn det Gaius gjorde og vant derfor større støtte.²¹ Lucius Opimius som var konsul så hvor farlig Gaius og sine 3000 bevæpnede tilhengere var og reverserte alt Gaius hadde gjort og dømte alle til døde.²²

Marius sine reformer

På tross av sine dårlige karakteriske trekk var Gaius Marius en offiser soldatene respekterte høyt da han spiste og levde som en vanlig soldat.²³ Marius hevdet selv at han var den spirituelle herkomsten av det romerske aristokratiet, da han kunne referere til sine bragder og klokskap framfor å være født inn i posisjonen sin.²⁴ Innblikket i legionærenes hverdag kan ha påvirket Marius sine reformer som kom til syne under krigen mot kimbrenne. Reformene omfattet blant annet minskning av bagasjevognen, kohorter erstattet manipulus, ørnestandarden ble den eneste standarden brukt, i tillegg måtte soldatene tilpasse seg da de måtte bære rasjoner og utstyr selv og skulle trene jevnlig slik gladiatorer gjorde.²⁵

---

¹⁶ (Matyszak, 2014): 19

¹⁷ ibid

¹⁸ (Matyszak, 2014): 20

¹⁹ (Matyszak, 2014): 20

²⁰ (Matyszak, 2014): 52

²¹ (Matyszak, 2014): 52

²² ibid

²³ (Matyszak, 2014): 30

²⁴ (Rex, 1959): 17

²⁵ (Matyszak, 2014): 37-8

Fremfor alt, var den aller viktigste reformen som Marius har fått æren for, var unnvikingen av eiendomskravet. Før denne praksisen ble standard var det vanlig at romerske bønder tjente i legionene, men da krig i fjernt land ikke angikk romerske bønder og lovnaden om krigsbytte ble dårligere, hadde bøndene lite motivasjon til å risikere å bli drept.²⁶ Det hjalp heller ikke at aristokratiet presset bøndene ut av gårdene sine, da bøndene ikke klarte å konkurrere mot de store gårdene som var slavedrevet.²⁷ Marius var ikke den første som hadde gått etter *capite censi*, Scipio Aemilianus måtte se seg nødt til å bruke frivillige i en tidligere krig mot Numantia i Spania.²⁸ Rekrutteringen av frivillige kom til få å større konsekvenser enn det Marius kunne sett for seg.

Soldaters avhengighet av generalen

Som følge av standarden Marius satt ved å rekruttere frivillige soldater ble soldatene avhengig av generalen fremfor staten når det kom til belønning.²⁹ Prosessen med å tildele jord til soldater var likevel avhengig av samarbeid med senatet, så staten var ikke helt ute av bildet.³⁰ Generaler kunne dermed rekruttere folk de kjente og med egne penger verve egne legioner. Gnaeus Pompeius som senere blir hovedaktøren i borgerkrigen mot Gaius Julius Caesar tok bruk av sitt *clientela* da han rekrutterte klienter til sin private hær mot Marius.³¹

Fattige og eiendomsløse borgere ble inkludert i Marius sine rekker og ble da avhengig av generalen. Muligheten til å unnsnippe fattigdom må ha vært en stor drivkraft for å verve seg, da livet i en leir med garantert levebrød lett slo slummen i byene.³² Krigsbytte må også ha vært en faktor for å verve seg. Fattige borgere som vervet seg gikk fra å være avhengig av staten for å få korn til å få mat, til å få lønn og krigsbytte i hæren. Det kan tenktes at soldatene som var fra fattige kår må ha vært lojale mot generalen som tok tvilsomme avgjørelser, slik som å marsjere mot Roma.

Soldatenes lojalitet til generalen var tydelig hvis man ser på pensjon. Pensjonerte soldater ble tildelt offentlige jordarealer etter endt tjeneste som de leide, de ble bosatt i kolonier som ga den romerske staten en rekke sikkerheter, hovedsakelig kontinuerlig tilgang

---

²⁶ (Matyszak, 2014): 9

²⁷ (Matyszak, 2014): 9

²⁸ (Crook, 1992): 37

²⁹ (Matyszak, 2014): 32

³⁰ (Crook, 1992): 92

³¹ (Matyszak, 2014): 146

³² (Matthew, 2010): 20

på soldater i fremtiden.³³ I tillegg ville den kaotiske politiske situasjonen i Roma før 83 preget soldatene til Sulla og de ville ha sett hvor uforutsigbar politikken i Roma hadde blitt.

Naturligvis støttet de seg mot Sulla når han beordret dem til å marsjere mot fedrelandet da det var han som ledet de og fikk ansvaret for soldatenes belønning både under og etter endt tjeneste.

Det mest tydelige eksemplet på soldatenes lojalitet var når Sulla selv overbeviste legionene sine til å marsjere mot Roma. Invasjonen i 83 var ikke første gangen Sullas hær sin lojalitet var sterkere mot han enn senatet. Da Gaius Marius og Sulpicius Rufus gikk sammen for å overføre kommandoen i øst fra Sulla til Marius i 88, tok Sulla hæren sin som beleiret Nola og marsjerte mot Roma og tvang fiendene ut.³⁴ Hans offiserer, med unntak av Lucius Lucullus deserterte, likevel ble soldatene med han da de kunne gått glipp av krigsbyttet ved å bli erstattet av Marius-vennlige soldater.³⁵ Soldatene var derfor avhengig av Sulla for å bli med i kampanjen i øst og støttet opp mot han da deres felles interesse var åpenbar.

I tillegg til reformene, satt Marius en presedens der filosofien bak konsulembetet ble forandret. Det var tradisjon at *cursus honorum* begrenset konsulen til å kun inneha embetet i en periode på et år, men Marius, original som han var, ble valgt fem ganger på rad.³⁶ Denne nye presedensen ga ikke bare konsuler muligheten til å bli værende på posten i flere år, men karakteristikken til konsulembetet ble i tillegg omvendt. Som Matthew sier, var det ikke lenger konsuler som ble general men heller generaler som ble konsuler.³⁷ Dette endret hele dynamikken om hvordan romersk politikk utspilte seg. I stedet for å prioritere forholdet generalen hadde til aristokratiet, kunne generalen nå støtte seg på hæren de kommanderte hovedsakelig.

---

³³ (Matyszak, 2014): 49

³⁴ (Crook, 1992): 169

³⁵ (Crook, 1992): 170

³⁶ (Matthew, 2010): 21

³⁷ (Matthew, 2010): 21

Kaos og forbundsfellekrig i Italia

Etter at gjentatte forsøk på å forbedre situasjonen til italienerne ble brutalt stoppet av optimatene ble Italia en kruttønne klar til å eksplodere. Drapet på Gracchus-fraksjonen og rasingen av Fregallae må ha sendt et tydelig budskap til de italiske allierte som ønsket likestilling. Antenningen kom når Livius Drusus den yngre, som opprinnelig var instruert av senatet, men som var sympatisk til de allierte ble drept i 91 f.v.t.³⁸

Det er tydelig at forholdet mellom de demokratiske og aristokratiske elementene i Roma ikke fungerte på denne tiden. I første forstand er det merkelig at en folktribun, valgt av folket og som skulle vokte folket mot senatets makt samarbeidet med dem, dette var også tilfellet med Livius Drusus den eldre. Det er også bekymrende at Gracchus-brødrene så seg nødt til å omringe seg selv med støttespillere i gatene, noe som inspirerte Sulpicius til å bevæpne sivile og angripe senatet.³⁹ Gatekampene Gracchus brødrene introduserte, og som Sulpicius utviklet seg til militær kulminerte i Sullas introduksjon av slag utført av legionærer i byen Roma.

Om Gaius Gracchus ønsket å skape problemer for senatet ved å introdusere ridderne i domstolene, klarte han det veldig godt. Gaius gjorde ridderordenen til jurymedlem i 'repetundae courts', hvor administratorer ble straffet.⁴⁰ I teorien burde dette skape en kontroll av administratorenes makt. Administratorene misbrukte ofte makten til å kreve inn mer skatt enn nødvendig, men i stedet for å fungere som en kontroll, korrumperte makten ridderne til å bli like grådige og kortsiktige som senatorene i Roma.⁴¹

Livius Drusus den yngre var den personen som kom nærmest til å forhindre krigen mot italienerne, problemet var bare at han måtte behage tre parter, og en av de var senatet. Livius Drusus forsøkte å løse problemene som hadde blitt skapt av både Gracchus-brødrene og aristokratiet, der han omfordelte juryene mellom senatet og ridderne for å begrense maktmisbruket til sistnevnte.⁴² Loven 'Lex agraria' skulle dessuten stanse aristokratens misbruk av den offentlige jordfordelingen.⁴³ Det som fremkalte drapet på Drusus var hans lovnad om statsborgerskap til italienerne, Drusus sto ovenfor en umulig situasjon hvor han

---

³⁸ (Matyszak, 2014): 53

³⁹ (Crook, 1992): 168-9

⁴⁰ (Matyszak, 2014): 52

⁴¹ ibid

⁴² (Matyszak, 2014): 55

⁴³ (Matyszak, 2014): 55

forsøkte å fikse problemene med italienerne, ridderne og senatet på en gang da problemene var knyttet til hverandre.⁴⁴

Italienerne, som ikke hadde kunne påvirke debatten direkte, ble lei av å vente på at senatet skulle stige av sin høye hest. Drapet på Drusus var dessuten nådestøtet for italienernes sjanse for en fredelig løsning.⁴⁵ Krigen mot italienerne viste seg å bli en dødskamp for romerne, hvor den endelige løsningen til slutt var lovnad om statsborgerskap.⁴⁶ Selv om små lommer av motstand vedvarte, var overtagelsen av Asculum i 89 signalet for at krigen var over.⁴⁷

Overraskende nok klarte de kranglete romerne å samarbeide. Popularen Marius ble plassert under kommandoen til Rutilius, og Sulla under Lucius Julius Caesar.⁴⁸ Det kan virke naturlig at romerne satt sine fiendtligheter til side ettersom de sto ovenfor utryddelse. men det er bemerkelsesverdig at det fungerte ettersom fraksjonene i løpet av krigen hadde gått til strupen på hverandre.⁴⁹ Det tydeligste eksemplet var Lex Varia de maiestate, som ble vedtatt for å forfølge romere som var antatt sympatiske mot italienernes sak, samtidig som populares og optimater beskyldte hverandre for skylden av konflikten.⁵⁰

På ironisk vis var lovnaden om statsborgerskap romernes mest effektive våpen. Lex Julia åpnet muligheten for alle italiske allierte som ikke kjempet mot Roma å bli romere, og en forlengelse ga alle italiske soldater som kjempet for Roma muligheten til å fortjene statsborgerskap.⁵¹ Lex Julia ble dessuten brukt til å splitte de allierte ytterligere, og romerne var godt bekjent med splitt-og hersk teknikken fra før.⁵² Gjenværende motstand mot romerne preget dessuten begge Sullas borgerkriger.

Sulla

Lucius Cornelius Sulla var av patrisisk avstamning, og familien var ifølge Plutark kommet i unåde da et tidligere medlem av familien hadde blitt kastet ut av senatet.⁵³ Han blir først fremtredende som legat under Marius sin kommando i Afrika hvor han overtalte svigerfaren

---

⁴⁴ (Matyszak, 2014): 54

⁴⁵ (Matyszak, 2014): 70

⁴⁶ (Matyszak, 2014): 99

⁴⁷ (Crook, 1992): 165

⁴⁸ (Matyszak, 2014): 78

⁴⁹ (Matyszak, 2014): 78

⁵⁰ (Matyszak, 2014): 78

⁵¹ (Matyszak, 2014): 99-101

⁵² (Matthew, 2010): 101

⁵³ (Rex, 1959): 57

til Jugurtha, Bocchus, til å overrake Jugurtha til Roma.⁵⁴ Videre, i 89 f.v.t ble Sulla belønnet etter suksessen i Forbundsfelekrigen med konsulembetet sammen med Pompeius Rufus.⁵⁵

Diskusjonen som preget Roma etter krigen var hvor de nye romerske borgerne skulle fordeles. Publius Sulpicius var folketribun og var tidligere støttespiller av Drusus, men hadde støttet Sulla under krigen.⁵⁶ Sulpicius forventet å få støtte for hans forslag om å innlemme de italiske allierte inn i de eksisterende 35 tribene og gi de like mye makt som vanlige romere.⁵⁷ Sulla, som ikke hadde sympati for de italiske allierte, vetostemte forslaget og Sulpicius så seg nødt til å henvende seg til Gaius Marius da han hadde stor støtte hos ridderordenen.⁵⁸ Da de italiske borgerne var betydelig flere enn romerne, var det naturlig at vanlige romere ikke ønsket å bli overkjørt i politikk, og ifølge Appianus støttet det romerske folket bevoktingen av romersk statsborgerskap.⁵⁹ Sulpicius hadde ikke bred støtte av romerske borgere i Roma, men senatet var bekymret for at han kunne bruke frykt for å få de til å godkjenne loven, derfor utstedte senatet enten *iustum* eller *feriae imperativae* som suspenderte offentlige anliggende.⁶⁰ Sulpicius, med sin hær av riddere tvang vedtaket gjennom ved å angripe senatet, Sulla erkjente til slutt vedtaket men ble lurt av Marius.⁶¹

Sullas første marsj var en reaksjon på Marius og Sulpicius sitt komplott. Han ble tvunget til å marsjere mot Roma da Sulpicius og Marius hadde lurt ham til å tro at alt de ønsket var å fordele de nye borgerne som Sulpicius først hadde foreslått, men Sulla var uvitende om planen deres om å overføre kommandoen hans i Øst til Marius.⁶² Sulla ble presentert med en umulig situasjon, CAH hevder at om Sulla hadde godtatt overføringen, hadde hans politiske karriere vært ødelagt, samtidig ville hans personlige sikkerhet bli truet.⁶³ Enten om Sullas motiv var personlig eller mot republikken er likegyldig, han kunne ikke stå og se på mens fiendene hans gikk bak ryggen hans og ødela alt han hadde jobbet for. Sulla tok med seg hæren som beleiret byen Nola og marsjerte mot Roma fast bestemt på å kaste ut fiendene.⁶⁴

---

⁵⁴ (Crook, 1992): 95

⁵⁵ (Crook, 1992) 125

⁵⁶ (Crook, 1992): 167-8

⁵⁷ ibid

⁵⁸ Ibid

⁵⁹ (White, 1964): 103

⁶⁰ (Crook, 1992): 169

⁶¹ (Crook, 1992) 169

⁶² (Crook, 1992): 169

⁶³ (Crook, 1992): 169

⁶⁴ (Crook, 1992) ibid

Soldatene til Sulla var trofaste, men alle utenom offiseren Lucius Lucullus deserterte ham.⁶⁵ Da ingen hadde tidligere tatt opp våpen mot senatet eller republikken, var Marius og hans allierte naturligvis uforberedt på Sullas avgjørelse, og de hadde derfor få tilgjengelige soldater å råde med og ble slått.⁶⁶ Marius kom seg unna, men Sulpicius ble forrådt av en slave han hadde lovt frihet til.⁶⁷ Sulla satt hardt til verks med å slå ned på motstandere og han erklærte Marius og hans støttespillere fiender av staten.⁶⁸

Et av Sullas hovedargumenter for hvorfor han marsjerte mot Roma var fordi han ikke anerkjente folketribunembetets makt. Han så på det som hans plikt til å forsvare republikken mot tyranniske populistere som utnyttet embetet til å undergrave senatet.⁶⁹ Sullas mening om folketribunembetet var allerede tydelig før han brukte det som grunnlag for hans marsj mot Roma. CAH poengterer hvor beleilig det er for Sulla at det er folketribunen Sulpicius som utnytter posisjonen sin til å undergrave senatet samt skremme folket til å få det som han vil.⁷⁰

Det må ha vært spesielt for tilskuerne i Roma å oppleve Sullas erobring av byen. Konsuler hadde som tradisjon førsterett på kommando over hæren, de var tross alt øverstkommanderende, men det var ikke ulovlig å overføre kommando fra en konsul til Marius.⁷¹ Likevel var dette et karaktermord, hvor han måtte reagere kjapt for å beholde posisjonen sin. Dessuten var det beleilig at han allerede var kritisk mot folketribunembetet som nå hadde brukt vold, begått overgrep ovenfor senatet og omgjort senatets dekret om kommandoen i øst.

Sullas ønske om å endre maktbalansen i Roma var tydelig etter hans erobring av Roma. Da Sulpicius sine lovvedtak var vedtatt ulovlig da det var erklært helligdag ble vedtakene annullert og erstattet med Sulla sine; hvorav en av de sa at alle vedtak skulle godkjennes av senatet før de kom til folket for avstemning.⁷² Senatet ble offisielt en lovforsamling, og dermed styrket. Folkeavstemningene skulle etter Sullas lover gå via centurieforsamlingen, da ifølge ham, politikken skulle styres av de kloke og rike framfor de rastløse og lett påvirkelige fattige.⁷³ Ytterligere ble folketribunens makt kraftig redusert og

---

⁶⁵ (Crook, 1992): 170

⁶⁶ ibid

⁶⁷ ibid

⁶⁸ ibid

⁶⁹ (Crook, 1992): 170

⁷⁰ (Crook, 1992): 170

⁷¹ (Crook, 1992): 168

⁷² ibid

⁷³ (White, 1964): 111

senatet skulle dobles til 600 senatorer.⁷⁴ Støtten til Sulla var likevel svak, og med en gang hæren forlot byen tapte Sullas fraksjon viktige valg.⁷⁵

Sulla hadde sin tidligere kommandør, Marius å takke for muligheten til å marsjere mot Roma. Til å være kritisk mot folketribunens makt, er det underlig at Sulla ikke var kritisk mot makten generaler hadde, da soldaters lojalitet var sterke mot generalen som ledet de fremfor republikken som en helhet. Avhengigheten soldatene hadde til generalen sin var sterk nok til at Sulla kunne overtale de til å snu våpnene sine mot sine landsmenn. Som nevnt tidligere, var soldatene avhengige av generalen for lønn, mat og lovnad om pensjon og krigsbytte. Legionene var etter Marius sine reformer i praksis private hærer som politikere brukte som en maktressurs som spesielt Pompeius Strabo og sønnen Gnaeus Pompeius kom til å utnytte i kaoset mellom Cinna og Sulla.⁷⁶ Sulla må ha selv sett dobbeltmoralen i og med at han kun var avhengig av støtten til hæren sin for å gå gjennom programmet sitt. Sulla brukte hæren på å få gjennom sine lover for å sikre Roma ytterligere mot det han mente var overgrep av folketribuner da han stasjonerte den i byen.⁷⁷

Sullas første marsj mot Roma var hovedsakelig preget av reaksjonære forhold. Da han ble presentert med valget om å bøye seg og bli glemt i romersk politikk, eller trosse senatet og folket ved å angripe byen, var valget lett for den ambisiøse feltherren. Han hadde nettopp blitt valgt som konsul for hans bragder i krigen mot italienerne, og han hadde uten tvil ambisjoner i øst mot Mithridates. Sulla var derimot allerede fiendtlig innstilt til folketribunembetet, da han mente at en folketribun aldri burde kunne trosse senatet.⁷⁸ Nettopp dette gjorde Sulpicius da han ikke bare overførte kommandoen i øst som senatet hadde valgt Sulla til å gjøre, men han trosset også konsulenes erklæring av feriedag og verst av alt han angrep senatet med militsen sin. Dette var et bevis for Sulla at forholdet mellom plebeierforsamlingen som inneholdt folketribunen, ikke kunne samarbeide med senatet og konsulembetet. Det var tydelig at det demokratiske elementet, som nå angrep de aristokratiske elementene var direkte ødeleggende for republikken.

---

⁷⁴ *ibid*

⁷⁵ (Crook, 1992): 173-4

⁷⁶ (Crook, 1992): 177 & 187

⁷⁷ (Crook, 1992): 172

⁷⁸ (Crook, 1992): 170

Sullas andre marsj

I hovedsak diskuteres det hvorvidt Sullas erobringer av Roma var av reaksjonær natur eller om de strukturelle forholdene gjorde det mulig for andre å gjøre det samme, Den romerske republikken, som på tross av nylig vunnet suksess over den kjente verden hadde blitt så korrump og syk at den krevde omveltning. Sulla var en konservativ politiker, som likevel tok i bruk radikale grep for å sikre både republikken og hans egen makt. Han ønsket å styrke senatet ved å svekke den demokratiske plebeierforsamlingen som han mente var ødeleggende for republikken.⁷⁹ Sullas første marsj var uten tvil preget av reaksjonære forhold da han ble nødt til å angripe fiendene sine som var i ferd med å begå karaktermord. Hans andre marsj derimot, krever mer diskusjon.

De strukturelle forholdene som ble skapt av Marius sine reformer, samt den vanskelige politiske situasjonen i Roma muliggjorde Sullas erobring av makten to ganger. Sulla var ikke den eneste som utnyttet soldatenes lojalitet til generalen for egen vinning som vi kommer til. Sullas første marsj mot Roma var likevel av reaksjonær natur, og han inspirerte andre og la grunnlaget for at andre generaler kunne utnytte soldater som var mer lojale mot de framfor Roma. Roma var dessuten en by preget av folkebander introdusert av Gracchus-perioden som utviklet seg til militser, dette ville utvilsomt ha fremkalt en reaksjon, ikke nødvendigvis av Sulla, men av andre som ikke ønsket å se byen falle i kaos.

Det var dessuten reaksjonære forhold som kan forklare Sullas erobring av Roma. Sulla var en ambisiøs general som hadde tydelige meninger om hvordan den romerske staten skulle fungere. Han ønsket å reversere mange av endringene republikken hadde gjort, som nevnt, folktribunens makt og ønsket om å gi mer makt til senatet. Sulla kan ha tatt inspirasjon av Marius sin berømmelse og ønsket å bli like stor som hans tidligere offiser, noe han fikk da han selv ble utropt diktator på livstid.⁸⁰ Han var en sterk general som ønsket makt til seg selv og forhindre makt til hans fiender, samt begrense opposisjonelle embeter som kunne begrense hans innflytelse.

Sullas andre marsj var mer betydelig enn den første. Da Sulla fikk vite at hans fiender hadde erobret Roma og tatt makten fra han igjen, hastet det likevel ikke for Sulla å ta hæren sin og gjenopprette ordenen som han hadde i første omgang satt. Hans første prioritet var å vinne krigen i øst, dessuten brukte han 18 måneder på å forberede provinsene i øst og seg selv

---

⁷⁹ (White, 1964): 111

⁸⁰ (White, 1964): 7

før han til slutt invaderte Italia.⁸¹ Sulla var i denne omgang ikke like ivrig på å reagere. Sulla visste nok at hvis han ønsket å bli ved makten og få gjennom det politiske programmet sitt, måtte han konsolidere maktbasen i øst og sikre støtte hos aristokratiet.

Sulla og aristokratiet

Det tok ikke lang tid etter Sullas avreise til øst før fiendene hans ble fremtredende igjen. Cinna, som ble valgt til konsul i 87 var sterkt fiendtlig mot Sulla og fikk en folketribun til å reise tiltale mot han.⁸² Cinna møtte stor motstand i senatet, spesielt da han uttrykte sin støtte til italienerne.⁸³ Han ble drevet ut av Roma og ble erklært *hostis*, men klarte å bestikke legionene som var stasjonert ved Nola, i tillegg allierte han seg med Marius.⁸⁴ Cinna, som var klar over at konflikten med Samnittene kunne hjelpe ham, strakk ut en hånd og lofte de forsikringer om de støttet han mot senatet.⁸⁵

Sulla inspirerte dessuten andre politiske aktører til å utnytte det politiske kaoset. Det viser hvor stor makt generaler hadde framfor senatet da de kunne med sine legioner forvandle det politiske landskapet. Generalen Pompeius Strabo overvåket situasjonen og forsøkte å spille på tid og få mest ut av hver side før han bestemte seg hvor hvem han skulle støtte.⁸⁶ Strabo fikk i tillegg æren for drapet på Sullas kollega, Pompeius Rufus som skulle overta hæren hans.⁸⁷ Strabo er et godt eksempel når man skal diskutere forholdet mellom soldater og generalen. Strabo var ikke godt likt, dette er tydelig hvordan han blir omtalt da Plutark forteller at hans lik ble angrepet av folk.⁸⁸ Likevel støttet soldatene han fram til han døde, selv om han drepte en konsul!⁸⁹ Dette forteller oss at selv om hans dårlige behandling av soldatene og leiren, var soldatene såpass lojale mot han at de ikke bare unnlot å kaste han ut, men de tolererte at han fikk Rufus drept. For som vi kan se til Cinna, var soldatene mer enn villige til å begå mytteri om de ikke støttet generalen.⁹⁰

---

⁸¹ (Crook, 1992): 182

⁸² (Crook, 1992): 173-4

⁸³ Ibid 175

⁸⁴ Ibid 176

⁸⁵ Ibid

⁸⁶ Ibid: 177

⁸⁷ (Crook, 1992): 172

⁸⁸ (Rex, 1959): 139

⁸⁹ (Crook, 1992): 177

⁹⁰ (Crook, 1992): 141

Når man diskuterer forholdet mellom aristokratiet, folket (demokratiet) og senatet blir førstnevnte fort overflytende. Konstitusjonen i Roma karakteriseres som en blanding av de tre styreformene som var gjeldene i antikken, men i Roma, var aristokratiet blandet inn i alle delene av staten. Aristokratiet tok del i alle deler av staten. Det er vanskelig å diskutere posisjonen til de ulike elementene i den romerske styringsformen, for selv om aristokrater var synderen i jordomfordelingssaken, var det nettopp aristokrater som også tok opp kampen for de vanskeligstilte. Et poeng som er diskutert er hvorvidt intensjonen til popularer var genuin eller om de var populistiske demagoger som fiendene uttalte de som. For eksempel, i saken til Livius Drusus den yngre ser man et tydelig eksempel hvor han begynte som senatets støttespiller, men som brøt med de da han var sympatisk til de lavere stilte. Gjorde han dette ut ifra interesse for de lavere stilles livssituasjon, eller så han en mulighet til å utnytte de? Sulla var også aristokrat, men da han var konsul, og senere diktator, blir det vanskelig å avskille det monarkiske elementet i den romerske styringsformen. Aristokratiet var med andre ord svært innflytelses rike i Roma, men de var ingen helhetlig politisk institusjon. Det var heller ingen ordentlige partier, «populares» og «optimates» er kun betegnelser, en politiker kunne ha populistiske elementer i programmet sitt og likevel se på seg selv som en konservativ.⁹¹

Slik som romerne ikke ønsket å dele statsborgerskap med italienerne, ønsket naturligvis ikke etablerte aristokrater at nye familier skulle få innpass i politikken.⁹² Aristokratiet var klar over problemene til bøndene og italienerne, men de våget ikke å utsette seg selv for å bli svekket av fienden. Å støtte italienernes sak var farlig da det kunne ødelegge ens politiske karriere, selv den mektige Scipio Aemilianus som var sympatisk til de allierte så seg nødt til å trekke seg for at fiendene hans skulle utnytte det imot ham.⁹³

Konkurransen for embeter i Roma økte drastisk etter Kartagos fall. Å drive politikk i Roma var alltid dyrt, måten de fikk sikret seg politiske embeter var ved å bestikke andre aristokrater, sponse bygging av offentlige severdigheter og generelt gi gaver til folket.⁹⁴ Etter Kartago falt mente Sallust at samholdet mellom senatorene tok slutt, da det fokuset de delte forsvant, ble aristokratiet drevet til å føre en innbitt maktkamp.⁹⁵ Sulla, kanskje ved å være naiv, trodde han kunne stole på aristokratiet å holde samholdet han skapte under hans harde

---

⁹¹ (Matyszak, 2014): 19-20

⁹² (Matyszak, 2014): 21

⁹³ (Matyszak, 2014): 10

⁹⁴ (Matyszak, 2014): 20

⁹⁵ (Crook, 1992): 48

hånd. Men, med etterpåklokskap kan man se at konflikten innad i aristokratiet kun ordnet seg etter innføringen av prinsipatet.

Sullas hær var trofast ved hans side

Ifølge Appianus var Sulla såpass selvsikker på legionenes lojalitet at han avviste senatets forsikring om asyl og fortsatte kampanjen mot Carbo.⁹⁶ Det er tydelig at den langvarige krigen mot Mithridates hadde gjort soldatene trofaste mot Sulla. I tillegg må man ta i betraktning hvor kaotisk og uforutsigbar situasjonen hadde blitt i Roma, soldatene må ha sett på Sulla som en sikkerhet.

Sulla beviste at man kunne påvirke romersk politikk med hjelp av legionene. Makten Sulla oppnådde var takket være reformene som kom til på grunn av mangelen av soldater til krigene Roma førte etter Kartagos fall. Hovedsakelig er det unnvikelsen av eiendomskravet som hadde størst påvirkning på den politiske arenaen da soldatene ble mer lojale mot generalen som anførte de framfor senatet.

Sullas autoritet var likegyldig med senatets

Sulla var den mektigste mannen i romersk politikk på dette tidspunktet. Han rådde over fem legioner som var herdet av krigen mot Mithridates. Hans tidligere borgerkrig viser til at han hadde autoritet til å påvirke politikken i Roma ved bruk av hæren sin. Sulla brydde seg hovedsakelig om støtten hos legionene hans; folket og senatets meninger var en ettertanke.⁹⁷ Allerede før invasjonen, var Sulla i en sterkere posisjon. Hans brev til senatet, hvor han allerede før invasjonen i 83 ga senatet sjansen til å støtte ham fremfor Carbo og Cinna viser til at han forestilte seg at han var sterkere enn senatet.⁹⁸ Liknende situasjoner gjentar seg i de forekomne borgerkrigene etter Sulla hvor fraksjoner i senatet støtter seg opp mot enkeltpersoner som med sin autoritet er sterkere enn senatets i sin helhet.

Sullas makt var mer stabil og mer sikker enn senatets. Ifølge Livy var senatet villige til å innfri Sullas krav, da han ifølge Livy ,kun var ute etter å hente hjem de som var sendt i eksil

---

⁹⁶ (Crook, 1992): 185

⁹⁷ (Crook, 1992): 170

⁹⁸ (Crook, 1992): 180

av Cinna, men forhandlingene ble blokkert av Carbo.⁹⁹ Senatet anmodet dessuten Cinna og Carbo om å la være å forberede seg mot Sulla under forhandlingene, noe de ignorerte.¹⁰⁰

Disse to poengene viser til at senatet fryktet Sulla, de respekterte han såpass at de ikke bare var villige til å forhandle med ham, men de forsøkte også å berolige ham ved å nesten stanse forberedelser for en mulig krig mot den egenrådige Sulla.

Dessuten, fryktet senatet ham. Senatet visste at Sulla var sterkere, og de var villige til å forhandle med Sulla. Dette var tydelig da de forsøkte å forbigå Cinna ved å sende Lucius Flaccus som med sitt foregående mål om å ta over hæren til Sulla da han var erklært *hostis* og mistet retten til å lede hæren.¹⁰¹ Senatet ombestemte seg og ga Flaccus autoritet til å forhandle med Sulla om å gjeninnsette ham.¹⁰²

Sulla hadde støtte hos aristokratiet og allierte

Det var ikke bare hæren til som støttet Sulla, Brundisium, en alliert bystat sør-øst i Italia lot Sulla lande i Italia uten kamp som sikret han en fordel i invasjonen.¹⁰³ Det at en så strategisk viktig alliert by var villig til å støtte den deserterende Sulla viser hvor lite makt Carbo hadde utenfor Roma, men det viser også at de allierte byene fortsatt opererte uavhengig av Roma. Mest fremtredende av politikere som ble Sullas støttespillere var Marcus Crassus og Pompeius, begge to hadde reist sine egne legioner med mål om å hjelpe Sulla.¹⁰⁴ Støtten Marcus og Pompeius stilte med kom godt til da Sulla trengte soldater og støtte. Dessuten var Metellus familien lojal mot Sulla, noe som ga han uvurdelig prestisje, Metellus Pius forsøkte å ta Afrika alene, men ble tvunget til å dra til Liguria.¹⁰⁵ Det er tydelig at det romerske aristokratiet var splittet. I tillegg til å ha sterke, troverdige allierte, deserterte flere av Carbos tidligere støttespillere til Sulla; blant annet Carbos kvestor som overrakte Sulla Carbos krigskiste.¹⁰⁶ Flere av den avdøde Cinna og Carbos allierte mistet tillit til de, selv før Sulla hadde vunnet noen direkte konfrontasjoner, var det tydelig at Sulla hadde sterk støtte.

---

⁹⁹ (Crook, 1992): 186

¹⁰⁰ (Crook, 1992): 183

¹⁰¹ (Crook, 1992): 179

¹⁰² (Crook, 1992): 182

¹⁰³ (Crook, 1992): 187

¹⁰⁴ (Crook, 1992): 187

¹⁰⁵ (Crook, 1992): 187

¹⁰⁶ (Crook, 1992): 187

Sulla kan sammenlignes med Gaius Julius Caesar. Begge marsjerte mot senatet og tok avgjørelsen om å utnevne seg selv til livslang diktator. Tidsperspektivet er sentralt her: Caesar fikk ikke vært diktator lenge før han ble myrdet, mens Sulla fikk styre Roma i flere år før han så seg fornøyd og pensjonerte seg. Begge blir fremstilt som despoter. I motsetning til Caesar steg Sulla ned fra stillingen frivillig, selv om Caesar ikke fikk like lang tid som Sulla som diktator er det lite som tyder på at han ville gitt fra seg posisjonen som verdens mektigste mann. Sulla hadde et politisk mål med invasjonen sin, han ønsket å returnere makten til senatet og unngå at populistiske demagoger skulle utnytte folketribunembetet. Om han pensjonerte seg av god vilje for republikken som han kan ha ment var sikret, eller innså kanskje Sulla at han var døden nær og historien ville huske at han trakk seg framfor å dø i embetet.

Konklusjon

Symptomene til republikken er nå tydeliggjort. Romas hegemoni ble etablert etter Kartagos fall, men da romerne var på toppen av verden, kom de fundamentale problemene mer til syne. Roma hadde få distraksjoner på denne tiden, det ble lettere å rette blikket mot republikken selv og se problemene med soldater, bønder, italienere og aristokrater. Men, løsningene skapte ofte egne problemer: Gracchus og Marius sine reformer banet vei for mer fiendtlighet i aristokratiet, og resulterte i at den sterkeste generalen på tidspunktet, Sulla marsjerte mot Roma.

Spørsmålet som blir stilt i oppgaven er hvorvidt problemene og selve fundamentene til republikken krevde en som Sulla, eller om det var omgivelsene og personen Sulla selv som fremkalte invasjonen. Vi vet i etterkant at problemene til republikken ikke ble løst. Sulla var ikke den siste som tok opp våpen mot republikken og som ønsket forandring. Som oppgaven har diskutert var aristokratiet svært distansert fra folket, og spesielt italiske allierte ønsket å bli en del av nasjonen de kjempet for. Aristokrater prioriterte egen politisk karriere framfor å løse problemene Roma sto ovenfor, og da endelig noen tok fakkelen til de laverestående ble de brutalt slått ned. Selv Sulla og resten av optimatene måtte til slutt erkjenne etter krigen at italienerne måtte innlemmes i mangfoldet. Makten generalene fikk ved å kun ha lojale legioner under seg kom til å forandre romersk politikk for alltid, Marius sine reformer var uten tvil nødvendige men Sulla viste at generaler kunne utnytte soldatenes lojalitet til å styrke sin egen posisjon. De strukturelle forholdene i den romerske republikk var foreldet og måtte forandres. Aristokratiet alene kunne ikke stoles på å løse problemene da de selv var et symptom.

Bibliografi

Crook, J. A. (1992). *The Cambridge Ancient History (Vol. 9). THE LAST AGE OF THE ROMAN REPUBLIC 146-43 B.C.* Cambridge: Cambridge University Press.

Matthew, C. A. (2010). *On the Wings of Eagles: The Reforms of Gaius Marius and the Creation of Rome's First Professional Soldiers.* Cambridge Scholars Publishing.

Matyszak, P. (2014). *Cataclysm 90 BC : The Forgotten War That Almost Destroyed Rome.* South Yorkshite: Pen & Sword Military.

Rex, W. (. (1959). *Fall of the Roman Republic; six lives by Plutarch.* Pengiun Books.

Syme, R. (1939). *The Roman Revolution.* Ronald Syme.

White, H. (. (1964). *APPIAN'S ROMAN HISTORY III.* LOEB CLASSICA LIBRARY.

Steen, Tone: concilium plebis i Store norske leksikon på snl.no. Hentet 23. juni 2022 fra https://snl.no/concilium_plebis

Steen, Tone: konsul - embetsmann i Romerriket i Store norske leksikon på snl.no. Hentet 23. juni 2022 fra https://snl.no/konsul_-_embetsmann_i_Romerriket

